

Asia: VN/17575/2021-OKM-72

Luonnos hallituksen esitykseksi SORA-säännösten muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Näkemyksenne esitykseen sisältyvistä ehdotuksista

Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat, KT kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi SORA-säännösten muuttamisesta. KT kannattaa esitysluonnoksen tavoitteita selkeyttää ja yhdenmukaistaa SORA-sääntelyn soveltamista eri koulutusasteilla ja koulutuksen järjestäjien välillä. Lisäksi KT pitää kannatettavana tavoitteita parantaa haavoittuvassa asemassa olevien potilas- ja asiakasturvallisuutta selkeyttämällä ja täydentämällä voimassa olevaa sääntelyä SORA-loppuraportin ehdotusten mukaisesti.

Tietojenantovelvoite vireille tulleesta SORA-prosessista

KT kannattaa sääntelyn täsmentämistä koskien tietojenantovelvoitteita vireille tulleesta SORA-prosessista tulkinnan yhdenvertaisuuden varmistamiseksi. Hallituksen esitysluonnoksen mukaan sääntelyä täsmennettäisiin niin, että Lupa- ja valvontavirastolle olisi annettava jatkossa asian vireilläolon lisäksi tieto vireilläolon päättymisestä. Opiskelu oikeuden peruuttamista koskevan asian vireille tulo ja vireilläolon päättymisen ehdotetaan määriteltäväksi laissa.

KT katsoo, että esitykseen liittyy hallinnollisen taakan kasvun sekä tietosuojan ja opiskelijoiden oikeusturvaan liittyviä kysymyksiä, kun tietoja luovutetaan myös keskeneräisistä prosesseista. KT korostaa, että jatkovalmistelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että tiedonantovelvoitteet toteutetaan mahdollisimman selkeinä, rajattuina ja hallinnollisesti kevyinä siten, etteivät ne aiheuta tarpeetonta lisäkuormaa koulutuksen järjestäjille ja korkeakouluille.

Opiskelu oikeuden peruuttaminen

KT kannattaa opiskelijan opiskeluoikeuden peruuttamisen laajentamista alaikäisten parissa työskentelyä koskevan sääntelyn lisäksi myös, kun koulutukseen liittyvät käytännön tehtävät oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä edellyttävät olennaisesti iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden parissa työskentelyä, jos se on tarpeen mainittuihin henkilöryhmiin kuuluvien henkilöiden suojelemiseksi ja jos opiskelija on tuomittu rangaistukseen laissa tarkoitetusta rikoksesta.

KT kannattaa myös, rikosperusteisen opiskeluoikeuden peruuttamista koskevia säännöksiä muutettavan esitysluonnoksen mukaan siten, että opiskelijan opiskeluoikeus voitaisiin peruuttaa myös ihmiskauppaan syyllistymisen perusteella.

Ehdotus opiskelijan jälkiohjauksesta on lähtökohtaisesti kannatettava, mutta siihen liittyy myös toteutuksen kannalta keskeisiä huomioita. Jälkiohjaus tukee opiskelijan siirtymistä vaihtoehtoisille koulutus- ja urapoluille sekä voi ehkäistä syrjäytymisriskiä. Pitkällä aikavälillä tämä voi hyödyttää myös työnantajia, kun osaamista ohjautuu tarkoituksenmukaisemmin aloille, joilla soveltuvuusvaatimukset täyttyvät. KT korostaa, että velvoitteen resursointi ja vastuunjako tulee määritellä selkeästi varmistaen, ettei koulutuksen järjestäjille ja korkeakouluille synny kohtuutonta lisäkuormaa ilman riittäviä resursseja tai selkeitä toimintamalleja. Lisäksi tulee huolehtia siitä, että jälkiohjaus kytkeytyy toimivasti muihin palveluihin, kuten työllisyys- ja ohjauspalveluihin, jotta ohjaus on aidosti vaikuttavaa eikä jää muodolliseksi velvoitteeksi.

Osallistumisoikeuden epääminen ja opiskeluoikeuden pidättäminen

Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT pitää ehdotuksia pääosin perusteltuina erityisesti turvallisuuden näkökulmasta. Mahdollisuus evätä osallistuminen käytännön tehtäviin tai harjoitteluun tilanteissa, joissa on perusteltu epäily turvallisuuden vaarantumisesta, tukee potilas- ja asiakasturvallisuutta sekä selkeyttää koulutuksen järjestäjien toimintamahdollisuuksia. Myös päätösvallan siirtäminen rehtorille voi nopeuttaa päätöksentekoa ja vahvistaa vastuiden selkeyttä.

KT kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että määräaikaiset, enintään kuukauden mittaiset epäämiset voivat käytännössä johtaa toistuviin päätöksiin ja lisätä hallinnollista työtä, mikäli asian käsittely pitkittyy. Lisäksi "perusteltu epäily" -kriteerin soveltaminen edellyttää riittävän selkeitä ohjeita yhdenvertaisen ja oikeusturvaa turvaavan käytännön varmistamiseksi.

Huumausainetestiä koskeva sääntely on turvallisuuden kannalta perusteltua, mutta sen soveltamisessa tulee varmistaa menettelyjen selkeys, tietosuojaan toteutuminen sekä suhteellisuus.

Opiskelijavalinta

KT pitää ehdotusta opiskelijavalinnan selkeyttämisestä ammatillisessa koulutuksessa kannatettavana siltä osin, miten oikeus suorittaa SORA-tutkinnon osia huomioidaan henkilökohtaistamisen yhteydessä. Soveltuvuuden arviointi jo tässä vaiheessa voi lisätä ennakoitavuutta, vähentää opintojen keskeytymistä ja tukea tarkoituksenmukaisten sekä realististen opintopolkujen rakentumista.

Kommentit ehdotusten vaikutuksista

KT katsoo, että ehdotettu ohjausvelvoite, jonka mukaan koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen olisi opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen jälkeen ohjattava opiskelijaa hakeutumaan muuhun koulutukseen tai tarvittaessa muiden tarkoituksenmukaisten palveluiden piiriin on tavoitteeltaan kannatettava. Ohjausvelvoitteen toteuttaminen edellyttää realistista ja nykyisen hallituksen esitysluonnoksen arviota kattavampaa vaikutusten arvioita eri toimijoiden resursseista. Erityisesti työvoimapalveluiden näkökulmasta velvoite voi lisätä jo ennestään kuormitettujen palveluiden kysyntää ilman vastaavaa lisäresursointia, mikä voi heikentää palvelujen saatavuutta ja vaikuttavuutta. KT korostaa, että ohjauksen onnistuminen edellyttää selkeää vastuunjakoja koulutuksen järjestäjien, korkeakoulujen ja työvoimapalveluiden välillä sekä riittäviä henkilöstöresursseja kaikissa ketjun vaiheissa. Lisäksi on tärkeää varmistaa, että yhteistyörakenteet ovat aidosti toimivia eikä vastuu siirry käytännössä palvelujärjestelmässä eteenpäin ilman kokonaiskoordinaatiota.

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan koulutuksen järjestäjän, yliopiston ja ammattikoreakoulun olisi ilmoitettava Lupa- ja valvontavirastolle vireille tulleen opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan asian lisäksi myös vireilläolon päättymisestä. Vireilläolon päättymistä koskeva ilmoitusvelvollisuus ehkäisee viranomaisten rekistereihin jäämästä puutteellista tai opiskelijan kannalta tarpeettoman leimaavia tietoja, joilla voisi olla merkitystä opiskelijan asemaan esimerkiksi opiskelijan työskennellessä tilapäisesti ammattihenkilönä työ- tai virkasuhteessa tämän hakiessa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattioikeuksia valmistumisen jälkeen.

Kunta- ja hyvinvointialueuudantajat KT katsoo, että ilmoitusvelvollisuuden laajentaminen vireilläolon päättymiseen on työnantajien näkökulmasta perusteltua ja kannatettavaa. Ajantasaiset ja oikeat tiedot viranomaisrekistereissä lisäävät luotettavuutta tilanteissa, joissa työnantaja arvioi henkilön soveltuvuutta esimerkiksi tilapäisiin tehtäviin tai ammattioikeuksien hakemisen yhteydessä.

Esitysluonnoksen mukaan muutoksen arvioidaan parantavan opiskelijoiden yhdenvertaisuutta, koska nykyisin rikostaustaohteen vaatiminen riippuu opiskelijan muodollisesta opintoasemasta eikä siitä,

millaisia tehtäviä hän käytännössä tekee. Ehdotettu sääntely yhdenmukaistaisi tilanteen siten, että velvoite määräytyisi tehtävien tosiallisen sisällön ja turvallisuusvaatimusten ei opiskelijan koulutuspolun tai opiskeluoikeuden muodon perusteella. Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT pitää ehdotusta kannatettavana, sillä veloitteen sitominen tehtävien tosiasialliseen sisältöön ja turvallisuusvaatimuksiin opiskelijan muodollisen aseman sijaan edistää yhdenvertaisuutta ja varmistaa johdonmukaiset sekä turvalliset toimintatavat.

Ehdotetut muutokset vahvistavat myös työnantajien mahdollisuuksia varmistaa haavoittuvien asiakasryhmien turvallisuus. SORA-sääntelyn ulottaminen myös yksittäisten tutkinnon osien suorittajiin lisää varmuutta siitä, että kaikilta käytännön tehtäviin osallistuvilta opiskelijoilta voidaan edellyttää rikostaustaotetta yhdenmukaisesti. Ehdotettu muutos vähentää riskiä siitä, että asiakastyöhön päätyy henkilöitä, joiden tausta voisi vaarantaa asiakkaiden turvallisuuden, ja tukee turvallista ja vastuullista toimintaympäristöä.

Mitä näkemyksiä teillä on ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulujen yhteisestä SORA-oppaasta?

Yhteinen SORA-opas on lähtökohtaisesti erittäin kannatettava, sillä se tukee sääntelyn yhdenmukaista tulkintaa ja soveltamista eri koulutusasteilla. Yhtenäiset ohjeet vähentävät tulkinnanvaraisuutta, selkeyttävät toimijoiden rooleja ja parantavat opiskelijoiden yhdenvertaista kohtelua.

Työnantajien näkökulmasta opas lisää ennakoitavuutta ja luottamusta siihen, että soveltuvuusarviointi ja turvallisuuskäytännöt toteutuvat johdonmukaisesti riippumatta siitä, mistä koulutuspolusta henkilö tulee, mikä tukee sujuvampia rekrytointiprosesseja ja vahvistaa potilas- ja asiakasturvallisuutta.

Muut huomiot esitysluonnoksesta

KT pitää tärkeänä, että SORA-menettelyt toteutuvat yhdenvertaisesti kaikissa oppilaitoksissa ja korkeakouluissa. Selkeä ja yhdenmukainen sääntely antaa myös rekrytoiville työnantajille varmuuden siitä, että myös lyhyempiä koulutuspolkuja pitkin tulevat hakijat täyttävät soveltuvuuden vähimmäisvaatimukset. KT pitää tärkeänä, että SORA-aloja tuetaan varmistamalla, että myös tutkintoa lyhyemmät koulutuspolut, kuten hoiva-avustajakoulutus, ovat turvallisia ja laadukkaita, eikä soveltuvuusvaatimuksia voida kiertää suorittamalla yksittäisiä tutkinnon osia.

Puistolampi Assi
Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT